

UUEMÕISA LASTEÄED-ALGKOOLI LASTEIAIA ÕPPEKAVA

Sisukord

1. Üldosa.....	4
1.1. Üldsätted.....	4
1.2. Lasteasutuse liik ja eripära.....	4
1.3. Missioon, visioon ja põhiväärtused.....	5
1.3.1. Missioon.....	5
1.3.2. Visioon.....	5
1.3.3. Põhiväärtused.....	5
2. Õppe- ja kasvatustegevus.....	6
2.1. Üldeesmärk.....	6
2.2. Põhimõtted.....	6
2.3. Korraldus.....	6
2.4. Õppe- ja kasvatustegevused valdkonnad.....	7
2.5. Päevakava.....	7
3. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused.....	9
3.1. Üldoskused ja eeldatavad tulemused.....	9
3.1.1. Mänguoskused.....	9
3.1.2. Tunnetus- ja õpioskused.....	9
3.1.3. Enesekohased oskused.....	10
3.1.4. Sotsiaalsed oskused.....	11
3.1.5. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastaselt lapsel.....	12
3.2. Õppe- ja kasvatustöö valdkonnad.....	13
3.2.1. Valdkond <i>Mina ja keskkond</i>	13
3.2.2. Valdkond <i>Keel ja kõne</i>	17
3.2.3. Valdkond <i>Matemaatika</i>	19
3.2.4. Valdkond <i>Kunst</i>	22
3.2.5. Valdkond <i>Muusika</i>	25
3.2.6. Valdkond <i>Liikumine</i>	27
3.2.7. Valdkond <i>Eesti keel kui teine keel</i>	30
4. Lapse arengu hindamine.....	32
4.1. Põhimõtted.....	32
4.2. Koolivalmiduse hindamine.....	32
4.3. Koolikohustuse täitmise edasilükkamine.....	33
5. Arenguliste erivajadustega lapsed.....	34
5.1. Erivajaduste väljaselgitamine.....	34
5.1.1. Esimene tasand.....	34

5.1.2. Teine tasand.	34
5.1.3. Kolmas tasand.	34
5.2. Tugisüsteemid.	34
5.3. Meeskonnaliikmete tegevussuunad erivajadusega lapse toetamisel.	35
5.3.1. Rühmaõpetajad.	35
5.3.2. Lapsevanem.	35
5.3.3. Direktor.	35
5.3.4 Logopeed - eripedagoog.	35
6. Koostöö.	36
6.1. Koostöö lapsevanematega.	36
6.2. Lasteaia personali omavaheline koostöö.	37
6.3. Koostöö kooliga.	37
6.4. Koostöö teiste sidusgruppidega.	38
7. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.	39

1. Üldosa.

1.1. Üldsätted.

Uuemõisa Lasteaed-Algkooli lasteaia (edaspidi lasteaed) õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel. Arvesse on võetud ka Põhikooli riiklikku õppekava.

Õppekava koostamisel, arendamisel ja uuendamisel osaleb kogu lasteaia pedagoogiline personal ja lapsevanemate esindus hoolekogu näol. Õppekava kinnitab direktor peale pedagoogilise nõukogu heakskiitvat otsust.

Lasteaia õppekava määrab kindlaks:

1. lasteaia liigi ja eripära;
2. õppe- ja kasvatustegevuse korralduse (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
3. õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
4. lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korralduse;
5. erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korralduse;
6. lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korralduse;
7. õppekava uuendamise ja täiendamise korra.

Lasteaia õppekava läbinule koostab lasteaed koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

1.2. Lasteasutuse liik ja eripära.

Uuemõisa Lasteaed-Algkool (edaspidi ULA) on Haapsalu Linnavalitsuse hallatav asutus, mille üheks osaks on Uuemõisa lasteaed, mis avati 17. septembril 2010. aastal. Lasteaed on avatud tööpäevadel 7.00-19.00. Lasteaias on 2 liitühikut: Murakas ja Vaarikas. Siin on kohti 42 lapsele vanuses 2-7 eluaastat. Lasteaias on kasutusel töökorraldusviis, kus rühmades töötavad kaks õpetajat ja õpetaja abi. Õppe- ja kasvatustöö toimub eesti keeles.

Meie eesmärk on hoida lastes mängu- ja õppimisrõõmu, tagades sealjuures lapse igakülgne areng ja valmisolek kooliks. Sujuva ülemineku lasteaiast kooli proovime tagada eelkoolitunniga (ühiks õppetegevuseks on inglise keele algõpe), mis toimub koolieelikutele 1 kord nädalas koolis. Nii saavad lapsed tutvuda ning kohaneda oma tulevase kooli ja õpetajatega.

Oma tegevustes keskendume iseseisvusele, loovusele, ettevõtlikkusele, headusele ja sotsiaalsusele. Peame oluliseks iga lapse arengupotentsiaali toetamist ja individuaalset lähenemist. Läheneme olukordadele loovalt ja väärtustame erinevaid lahendusi. Lasteaia asukoht mõisapargi kõrval ja suur mänguväljak pakuvad erinevaid võimalusi tutvumiseks looduse mitmekesisusega. Väärtustame rohkem õues viibimist. Tegutsemine õues võimaldab rakendada õuesõppe, kogemus- ehk aktiivõppe, avastusõppe ja projektitöö meetodeid. Kasutame tihti tegevustes uusi ja kaasaegseid õppemeetodeid ning -vahendeid. Oleme uuendusmeelsed ja üritame end kursis hoida uute suundadega hariduses. Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimiseks on loodud kaasaegne, vajalike vahenditega varustatud keskkond. Kasutame õppetegevustes arvutit, projektorit, nutiseadmeid ja võimalusi, mis nende vahendite kasutamisega kaasnevad. Toimuvad robotika tegevused, kus lapsed tegelevad ka programmeerimisega. Meie jaoks on oluline koostöö igal tasandil, seepärast

kaasame õppe- ja kasvatustöö mitmekesistamiseks sageli lapsevanemaid, ümbruskonna asutusi ja ettevõtteid, teisi lasteaedu ja koole.

Meie lasteaia traditsioonilised üritused:

1. uue õppeaasta alustamine;
2. lasteaia sünnipäev;
3. sügisene matk mere äärde;
4. sügisene spordipäev;
5. õpetajate päeva tähistamine koostöös kooli ja lapsevanematega;
6. stiilinädal;
7. kadripäeva tähistamine;
8. isadepäeva üritus peredele;
9. jõulujutu hommikud (koostöö kooliga);
10. jõulupäev ja -kontsert vanematele;
11. talvine matk metsa;
12. sõbrapäeva tähistamine Ridala Põhikooli lasteaiaiga;
13. Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine;
14. kevadine spordipäev;
15. emadepäeva näidend;
16. kevadine väljasõit ja piknik;
17. lasteaia lõpuaktus;
18. osalemine Läänemaa tantsupeol.

1.3. Missioon, visioon ja põhiväärtused.

1.3.1. Missioon.

Uuemõisa Lasteaed-Algkool pakub igale lapsele võimetekohast ja kvaliteetset haridust turvalises, eesti keelt ja kultuuri ning traditsioone hoidvas keskkonnas.

1.3.2. Visioon.

Uuemõisa Lasteaed-Algkool on silmapaistev ja uuendusmeelne hariduskeskus ajaloolises mõisakompleksis, kus väärtustatakse elukestvat õpet, kultuuripärandit, ajalugu ning ümbritsevat keskkonda.

1.3.3. Põhiväärtused.

Uuemõisa Lasteaed-Algkoolis lähtutakse õppe- ja kasvatustöö planeerimisel ja läbiviimisel järgmistest põhiväärtustest:

- U**saldusväärne, aus
- L**oov, isikupärane, ettevõtlik
- A**ktiivne, tervist väärtustav
- K**oostöövalmis, positiivne, avatud
- A**lgatusvõimeline, iseseisev, vastutustundlik
- S**õbralik, mõistev, abivalmis

2. Õppe- ja kasvatustegevus.

2.1. Üldeesmärk.

Lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteaia koostöös.

2.2. Põhimõtted.

1. Laps õpib läbi mängu ja tegutsemise ning eeskuju, kuulamise, kõnelemise, matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, lugemise, kirjutamise, vestlemise, jutustamise, õppekäikude, võrdlemise, arvutamise, modelleerimise, suhtlemise, mängu, harjutamise, lavastusmängude, iseseisvate ja rühmatööde jms. kaudu.
2. Täiskasvanu roll on toetada õppimist ja suunata lapse enda tegutsemist eesmärgi suunas. Õppimisprotsess võimaldab mitmekülgset uurimist, katsetamist, loovat mõtlemist ja oskuste harjutamist. Kõik täiskasvanud lasteaias on õpetajad, nad on lapsele eeskujuks ja toetajaks. Täiskasvanu vastutab teema arendamise ja kogu õpiprotsessi edendamise eest ning analüüsib dokumenteerimisel saadud infot, et planeerida uusi õpikogemusi ja olukordi.
3. Õuesõpe, matkad loodusesse, õppekäigud ja väljas viibimine on olulisel kohal lapse silmaringi, väärtuste ja tervisliku eluviisi kujunemisel.
4. Laps areneb kehaliselt, vaimselt, sotsiaalselt, emotsionaalselt ning läbi selle kujuneb tal terviklik ja positiivne minapilt ning arusaam tervise hoidmise tähtsusest.
5. Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades arvestatakse laste eripära: võimeid, vanust, terviseseisundit, keelelist- ja kultuurilist tausta. Last kaasatakse tegevuse kavandamisse.
6. Lapse loomulikku huvi toetatakse, saamaks uusi teadmisi. Laps on loominguline ja julge.
7. Laps on kaasatud igapäevatoimingutesse ning tal on kujunenud esmased tööharjumused.
8. Laps väärtustab Eesti kultuuri ja pere traditsioone ning teiste kultuuride eripära.
9. Õpetajad on koostöös vanematega lapse arengu suunajad ning tema arengut toetava keskkonna loojad, kus on tagatud lapse turvatunne ja eduelamused ning positiivne hoiak eesmärgistatud tegevusele.
10. Õpetajad abistavad ja toetavad lapsevanemaid õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel.
11. Lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab direktor.
12. Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:
  - a. kavandada oma tegevust ja teha valikuid;
  - b. arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle; seostada uusi teadmisi olemasolevatega ja neid kasutada;
  - c. hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
  - d. tunda rõõmu enda ja teiste õnnestumistest ning osata toime tulla ebaõnnestumisega.

2.3. Korraldus.

1. Õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on lasteaia õppekava ja Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava.
2. Õppe- ja kasvatustöös lähtutakse lasteaia õppeaasta tegevuskavast, mis koostatakse hiljemalt 10. septembriks ning nädalaplaanist, milles kajastuvad nädala teema, eesmärgid, aeg, õppesisu ja –tegevused.
3. Õppeaasta kestvus on 1. septembrist 31. augustini, millest aktiivne õppeperiood on septembrist maini. Laste arengu soodustamine toimub aastaringselt, arvestades laste

vanust, arengutaset ja huve. Aktiivse õppeperioodi välisel ajal toimub valmistumine uueks õppeaastaks (õppeaasta tulemuslikkuse analüüsi, eesmärkide seadmine, ülesannete määramine, tegevuskava koostamine jmt).

4. Suveperioodil (juuni ja august, juulis on kollektiivpuhkus) toimub õppe- ja kasvatustegevus valverühmas ja tegevused viiakse enamasti läbi õues. Sel perioodil nädalaplana ei koostata, pearõhk on mängulisel õuetegevusel ja õpitu kordamisel ning kinnistamisel.
5. Õppetegevused toimuvad peale ULA ruumide ka mänguväljakul ja lasteaia lähiümbruses (park, alev, ümberkaudsed asutused jms). Õppekäike korraldatakse ka Haapsallu ja mujale Läänemaale ning võimalusel ka kaugemale.
6. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb lasteaia päevakavale, mis määrab päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ning õpetajate kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.
7. Päevakavas on ajaliselt kokkulepitud liikumis- ja muusikaõpetaja poolt läbiviidavate tegevuste ajad. Vajadusel saavad õpetajad teha muudatusi nii tegevuse sisus kui ka ajalises kestvuses. Õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel lõimitakse erinevaid õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi. Õppe- ja kasvatustegevus kajastatakse rühma elektroonilises päevikus. Päev algab hommikuringiga, millest edasi jätkub õppetöö suuremates ja väiksemates gruppides. Lastega läbiviidavate planeeritud tegevuste arv päevas on 2-4. Tegevuste pikkus rühmas on 2-5-aastastele orienteeruvalt 15-20 minutit ja 5-7-aastastele orienteeruvalt 25-30 minutit.

2.4. Õppe- ja kasvatustegevused valdkonnad.

1. Mina ja keskkond - sihipärane vaatlus, õppekäigud, arutlemine-vestlemine, katsete tegemine, mudelite ja plaanide tegemine, ehitusmängude mängimine, laste teatmeteoste kasutamine, meediakasvatus.
2. Keel ja kõne - lastekirjandusega tutvumine; esemete, mänguasjade, piltide vaatlus; jutustamine, luuletuste õppimine; vestlemine; arutamine; lavastus- ja situatsioonimängude mängimine; fantaasiajutustamine, sõna- ja häälikumängud; kirjutamise eelharjutused, tähtede õpe, lugemine ja kirjutamine.
3. Matemaatika - rühmitamine, järjestamine, võrdlemine, arvutamine, mõõtmine (suurused), kujundite ja numbrite tundmaõppimine, orienteerumine ajas ja ruumis.
4. Kunst - meisterdamine, voolimine, kleepimine, joonistamine.
5. Muusika – mäng lastepillidel, laulmine, muusikalis-rütmiline liikumine, musitseerimine, muusika kuulamine.
6. Liikumine – kehalise kasvatusalaste teadmised, põhiliikumised, liikumismängud, erinevad spordialad, tants ja rütmika.

2.5. Päevakava.

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb lasteaia päevakavale, mis määrab laste päevarütmi. Päevakavas vahelduvad igapäevatoimingud, vaba tegevus, laste mäng, planeeritud õppe- ja kasvatustegevus. Tegevused toimuvad lõimitult nii toas kui õues.

Kellaeg	Tegevus
7.00 - 8.00	Lasteaed avatakse, töötab valverühm.
8.00 - 8.30	Laste vabategevused. Individuaalne töö lastega. Laste igapäevatoimingud.

8.30 - 9.00	Homnikusöök.
9.00 - 12.15	Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused. Laste vabategevused. Õues viibimine. Laste igapäevatoimingud.
12.15 - 12.45	Lõunasöök.
12.45 - 15.00	Ettevalmistus lõunapuhkuseks. Puhkeaeg ja/või lõunauni.
15.00 - 15.30	Laste vabategevused. Individuaalne töö lastega. Laste igapäevatoimingud.
15.30 - 16.00	Õhtuode.
16.00 - 17.00	Laste vabategevused. Individuaalne töö lastega. Laste igapäevatoimingud. Õues viibimine.
17.00 - 19.00	Töötab valverühm.
19.00	Lasteaed suletakse.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused.

3.1. Üldoskused ja eeldatavad tulemused.

3.1.1. Mänguoskused.

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus laps omandab ja kinnistab uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskuse arendamise põhimõtteks on lapse omaalgatuse märkamatu ja tasakaalustatud suunamine. Lasteaias väärtustatakse kõiki mänguliike ja –elemente (loovmäng, õppemäng, liikumismäng, õppemäng, rollimäng, lauamäng jne). Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
- Järgib kaaslastega mängides lihtsamaid reegleid. - Algatab erinevaid mängu ja arendab täiskasvanu abiga nende sisu. - Tegutseb loovalt erinevate vahendite ja neid kujutavate sümbolitega. - Osaleb matkimis- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes. - Kasutab mängudes oma teadmiseid, kogemusi ja muljeid.	- Rakendab mängudes oma teadmiseid, kogemusi ja muljeid. - Mängib nii juhendatud kui ka loovaid rollimänge. - Algatab erinevaid mängu ja arendab nende sisu. - Tutvustab kaaslastele tuttavaid mängureegleid.	- Keskendub mängule ja viib selle lõpuni. - Rakendab oma teadmiseid, kogemusi ja muljeid mängudes. - Tuleb võistlusmängudes toime kaotusega ja tunneb võidust rõõmu. - Mängib erinevaid rollimänge ja kasutab nendes sobivaid vahendeid. - Võtab mängudes erinevaid rolle (N: mängujuht). - Selgitab kaaslastele mängureegleid ja järgib neid ka ise.

3.1.2. Tunnetus- ja õpioskused.

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust otsida teavet, omandada teadmisi, oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased

• Planeerib ja organiseerib täiskasvanu abiga tegevusi. • Planeerib minakeskse kõne abil oma tegevusi ja lahendab probleeme. • Omandab uusi teadmiseid praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.	• Tegutseb lühikest aega iseseisvalt. • Planeerib igapäevategevusi, seab eesmärged ning viib alustatud tegevused lõpuni. • Reguleerib täiskasvanu abiga oma käitumist. • Saavutab täiskasvanu abiga kokkuleppeid. • Vaatleb ümbritsevat ja märkab detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid. • Omandab kogemuste ja kõne kaudu teadmiseid, tegutseb aktiivselt ja lahendab probleeme. • Mõistab põhjus-tagajärg seoseid. • Mõistab ajalis-ruumilist järjestust.	• Mõistab põhjus-tagajärg seoseid ja ajalis-ruumilist järjestust. • Mõistab verbaalset kõnet. • Tegutseb sihispäraselt ja keskendunult. • Kavandab ja korraldab igapäeva tegevusi. • Tegutseb täiskasvanu juhiste järgi. • Tekib positiivne suhtumine õppimisse.

3.1.3. Enesekohased oskused.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
• Kujunevad hügieeniharjumused ja tuleb toime eneseteenindamisega (iseseisvalt söömine, joomine, riietumine). • Otsustab igapäevastes olukordades iseseisvalt valikute üle ja viib neid täide; väljendab oma emotsioone, soove, tahtmisi ja seisukohti verbaalselt ning jõuab kokkulepeteni. • Nimetab nime ja vanust, märkab soolisi erinevusi. • Suhtleb viisakalt igapäevases sotsiaalses keskkonnas.	• Väljendab emotsioone ja räägib nendest. • Tegutseb ja suhtleb iseseisvalt. • Vastutab oma käitumise eest. • Koristab meeldetuletamisel enda järelt ja aitab kaaslast. • Küsib uudses olukorras abi. • Järgib kokkuleppeid ja käitub ohutult nii enda kui ka teiste suhtes. • On tekkinud viisakad suhtlemis- ja käitumisharjumused igapäevases sotsiaalses keskkonnas.	• Kirjeldab oma emotsioone ja väljendab tugevaid emotsioonide (nt rõõm, viha jne) sobival viisil. • Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi. • Käitub erinevates olukordades sobivalt ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele. • Algatab mängu ja tegevusi. • Saab aru mõistetest tervislik / ebatervislik eluviis. • Käitub ohutult.

• Sõlmib ja järgib rühma kokkuleppeid. • Arvestab rühma kokkulepetega.		• Tuleb toime eneseteenindamisega ja kujunevad välja esmased tööharjumused. • Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ja hoiab neid korras. • Suhtleb ja käitub viisakalt.

3.1.4. Sotsiaalsed oskused.

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
• Kasutab esmaseid viisakusväljendeid igapäevaselt. • Osaleb täiskasvanuga ühistegevuses (teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti). • Hoiab omandit ja aeg-ajalt jagab oma asju teistega. • Loob sihipäraselt mõningaid sõprussuhteid. • Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid. • Jäljendab eeskujudele toetudes igapäevaelu rolle. • Abistab ja lohutab teisi. • Arvestab juhitud tegevustes ja mängudes reeglitega.	• Mõistab teiste inimeste tundeid ja mõtteid ning pakub oma abi. • Aktsepteerib kokkuleppeid, kogemusi ja muutuseid. • Valib täiskasvanu abil situatsioonile vastava käitumisviisi.	• Mõistab teiste inimeste tundeid ja mõtteid ning arvestab nendega. • Suhtub ümbritsevasse ja kaaslastesse hoolivalt; küsib ja pakub abi. • Arvestab teistega, teeb koostööd. • Loob sõprussuhteid. • Mõistab mõisteid oma-võõras-ühine. • Eristab head ja halba käitumist. • Mõistab inimeste erinevuseid. • Järgib üldtunnustatud käitumisharjumusi ja kokkulepituid reegleid. • Omab oma arvamust, võtab seisukohti ja selgitab neid.

3.1.5. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastaselt lapsel.

Mänguoskused	Tunnetus- ja õpioskused
1. Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma. 2. Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast. 3. Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu. 4. Täidab mängudes erinevaid rolle. 5. Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada. 6. Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele. 7. Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus. 8. Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.	1. Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna. 2. Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi. 3. Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi. 4. Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni. 5. Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi. 6. Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada. 7. Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel. 8. Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
Sotsiaalsed oskused	Enesekohased oskused
1. Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses. 2. Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu. 3. Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise. 4. Osaleb rühma reeglite kujundamisel. 5. Oskab teistega arvestada ja teha koostööd. 6. Loob sõprussuhteid. 7. Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest. 8. Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel. 9. mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; 10. Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme. 11. Selgitab oma seisukohti.	1. Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada. 2. Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi. 3. Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele. 4. Algatab mängu ja tegevusi. 5. Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest. 6. Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda. 7. Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused. 8. Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

3.2. Õppe- ja kasvatustöö valdkonnad.

3.2.1. Valdkond *Mina ja keskkond*.

Eesmärgid.

1. Laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult.
2. Laps omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas.
3. Laps väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone.
4. Laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult.
5. Laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi.
6. Laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Sisu.

1. Sotsiaalne keskkond - mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid, tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha, ohuallikad ning ohutu käitumine.
2. Looduskeskkond - kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele.
3. Tehiskeskkond - ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

1. valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust.
2. suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ja aistingute abil: vaadeldes, nuusutades, maitstes, kompides, kuulates helisid.
3. lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust.
4. suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis märgatu kohta küsimusi esitama, küsimustele vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeltõlge tegema.
5. suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.
6. suunatakse lapsi kasutama digivahendeid, mis toetavad õppekava, loovust, ettevõtlikkust ja laste maailma avardamist.

Õppesisu.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
Last ümbritseva sotsiaalse keskkonna vaatlemine ja uurimine ning täiskasvanu suunavate küsimuste abil nimetamine ja kirjeldamine.		

• Tutvustab ennast (ees- ja perekonnanimi, vanus); • Tutvustab ja kirjeldab pereliikmeid ja nende töid. • Tutvustab ja kirjeldab tuttavaid ja/või olulisi elukutseid. • Vestleb tähtpäevade ja pühadega seotud tegevustest ning osaleb vastavasisulistel ettevõtmistel. • Tutvub Eesti sümbolika (N: lipu värvid). • Teab inimese kehaosaid. • Järgib suunamisel tervisliku eluviisi.	• Oskab ennast tutvustada, teab kodust aadressi, kirjeldab koduteed ning lasteaia asukohta. • Kirjeldab oma kodu ja kodukohta (tegevused ja kohustused; koristamise vajadus). • Kirjeldab oma pere ning peretraditsioone ja tähtpäevi. • Kirjeldab rahvakalendri tähtpäevi ja eesti rahvakombeid. • Osaleb tähtsündmuste ettevalmistuse protsessis ning sündmuste tähistamisel. • Teadvustab ja eristab emotsioone (viha, kurbus, hirm rõõm). • Teab ja tunneb ameteid ja elukutseid ning nende juurde kuuluvad töövahendeid. • Nimetab riigivõimu esindavaid ameteid ja institutsioone. • Märkab keelelisi, rassilisi ja kultuurilisi erinevusi ja erivajadusi ning suhtub neisse positiivselt. • Teab ja tunneb riigi sümbolikat, oma riigi- ja emakeelt ning rahvust. • Järgib tervislike eluviiside põhitõdesid (liikumine, puhkamine, toitumine, hügieen). • Järgib hammaste tervishoiu põhitõdesid ja oskab kirjeldada hammaste ehitust. • Omab tervisliku toitumisalaseid teadmisi, teab toidu teekonda inimese kehas. • Teab kahjulike harjumuste (tubakas, alkohol, narkootikumid) mõju tervisele. • Teab ja oskab kasutada hädaabi numbrit 112.	• Tutvustab ennast (nimi, vanus, sünniaeg, pereliikmed, huvid ja hobid). • Kirjeldab oma kodu ja kodukohta kirjeldamine. • Kirjeldab oma pere ning peretraditsioone ja tähtpäevi. • Tunneb rahvakalendri tähtpäevi ja teab kuidas tähistatakse eesti rahvatraditsioone. • Kirjeldab ameteid ja elukutseid ning teab ja tutvustab nende juurde kuuluvaid töövahendeid. • Käitub tervislike eluviise järgides. • Tunneb riigivõimu esindavaid ameteid (president, linnapea, vallavanem) ja institutsioone (parlament/riigikogu, linna- ja vallavalitsus). • Märkab keelelisi, rassilisi ja kultuurilisi erinevusi ja erivajadusi ning suhtub neisse positiivselt. • Nimetab ja teab riigi sümbolikat (lipp, vapp, rahvusloomad, -lind, - lill). • Oskab kasutada hädaabi numbrit 112.

Last ümbritseva tehiskeskonna vaatlemine ja uurimine ning täiskasvanu suunavate küsimuste abil nimetamine ja kirjeldamine.		
• Tutvub ohutu liiklemise põhimõtetega ja teab vastavasisulist sõnavara (sõidutee, kõnnitee, ülekäigurada, helkur, sõiduk jm). • Vaatleb ja kirjeldab enda jaoks tuttavaid ning olulisi hooneid, ehitisi, teenindusasutusi (kodu, lasteaed, pood jm). • Nimetab enam kasutatavaid kodumasinaid ja teab nende otstarvet. • Tutvub keskkonnasõbraliku eluviisiga.	• Vaatleb ja kirjeldab enda jaoks tuttavaid ning olulisi hooneid, ehitisi, teenindusasutusi (kodu, lasteaed, pood jm). • Tunneb kodumasinaid ja –elektronikat ning teab nende otstarvet. • Vaatleb ja kirjeldab erinevaid sõidukeid (õhu-, vee-, maasõidukid; ühissõidukid; mootoriga ja mootorita sõidukid; eriotstarbelised sõidukid). • Tunneb mõnda liiklusmärki (ülekäigurada, kõnnitee, jalgrattatee, õueala, parkla) ja teab valgusfoori, ülekäiguraja ja liiklusmärkide vajalikkust. • Käitub tänaval liigeldes ohutult ja viisakalt ning teab kuidas ületada teed reguleerimata ülekäigurajal jalakäija ning jalgratturina. • Teab turvavarustuse vajalikkust (helkur, kiiver, turvavöö, -iste jm). • Teab prügi sorteerimise vajalikkust ja oskab prügi sorteerida.	• Vaatleb ja kirjeldab enda jaoks tuttavaid ning olulisi hooneid, ehitisi, teenindusasutusi (kodu, lasteaed, kool, pood jm). • Kirjeldab kodumasinade ja –elektronikat ning teab nende funktsioone. • Vaatleb ja kirjeldab erinevaid sõidukeid (õhu-, vee-, maasõidukid; ühissõidukid; mootoriga ja mootorita sõidukid; eriotstarbelised sõidukid). • Tunneb liiklusmärke (ülekäigurada, kõnnitee, jalgrattatee, bussipeatus, õueala, parkla). • Selgitab valgusfoori, ülekäiguraja ja liiklusmärkide vajalikkust. • Käitub tänaval liigeldes ohutult ja viisakalt ning teab kuidas ületada teed reguleerimata ülekäigurajal jalakäija ning jalgratturina. • Kirjeldab turvavarustuse vajalikkust (helkur, kiiver, turvavöö, -iste jm). • Sorteerib prügi.
Last ümbritseva looduskeskkonna vaatlemine ja uurimine ning täiskasvanu suunavate küsimuste abil nimetamine ja kirjeldamine.		
• Tutvub ja eristab eri liiki elusolendeid (loomad, sh kodu- ja metsloomad, linnud, kalad, putukad), taimed (puud, lilled, seened) ja viljad (juur- ja puuviljad, marjad). • Jälgib juhendamisel aastaaegadele iseloomulike tunnuseid,	• Tutvub ja eristab eri liiki elusolendeid: kodu- ja metsloomad; ▪ ränd-, paiga- ja kodulinnud; ▪ kalad; ▪ putukad;	• Tutvub ja eristab eri liiki elusolendeid: ▪ kodu- ja metsloomad; ▪ lõuna- ja põhjamaa loomad; ▪ kahepaiksed ja roomajad; ▪ ränd-, paiga- ja kodulinnud; ▪ kalad;

	▪ taimed (puud, põõsad, lilled, puu-, juur- ja teraviljad, ravimtaimed); ▪ seened. • Kinnistuvad teadmised eri liiki elusolendite (loomad, linnud, kalad, putukad, kahepaiksed, roomajad) kehaehitusest, käitumisest ning eluviisidest. • Kuulab, eristab ja imiteerib lindude ja loomade hääliitsusi. • Jälgib ja kirjeldab veekogusid erinevatel aastaegadel. • Selgitab taime elutsükli ning teab selle seost aastaegade vaheldumisega. • Suhtub keskkonda säästvalt ja sõbralikult. • Teab öö ja päeva ning aastaegade vaheldumise põhjuseid ning mõistab nende rütmilisust; saab aru nende seostest taimede, loomade ning inimeste elutegevusega. • Vaatleb ja kirjeldab ilma ning ilmastikunähtuseid. Selgitab looduses ilmnevate põhjus-tagajärg seoseid. • Tutvub polaaralade ja troopika loodusega (lõuna- ja põhjamaa, kõrb, ookean, vihmamets, polaaröö ja –päev, loomad, taimed jne).	▪ putukad; ▪ taimed (puud, põõsad, lilled, puu-, juur- ja teraviljad, marjad, ravim- ja mürktaimed); ▪ seened. • Teab ja selgitab mõistet <i>looduskaitsealune</i>. • Jälgib ja kirjeldab veekogusid erinevatel aastaegadel. • Teab öö ja päeva ning aastaegade vaheldumise põhjuseid; saab aru nende mõjust taimedele, loomadele ning inimestele. • Vaatleb ja kirjeldab ilma ning ilmastikunähtuseid. Selgitab looduses ilmnevate põhjus-tagajärg seoseid. • Kirjeldab polaaralade ja troopika loodust (lõuna- ja põhjamaa, kõrb, ookean, vihmamets, polaaröö ja –päev, loomad, taimed jne).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastaselt lapsel:

1. tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
2. kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
3. nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
4. nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
5. mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
6. oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;

7. julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
8. kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
9. järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
10. suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
11. kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
12. kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
13. selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
14. selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
15. mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
16. kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
17. teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

3.2.2. Vald kond Keel ja kõne.

Eesmärgid.

1. Tuleb toime igapäevases suhtlemises.
2. Kasutab kõnes korrektset hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust.
3. Tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu ning on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Sisu.

1. Keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika.
2. Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine.
3. Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.

1. Lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel.
2. Peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga.
3. Suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesisid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist.
4. Õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult.
5. Mitmekesisistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Õppesisu.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
Keelekasutus (hääldamine, sõnavara, grammatika).		
- Nimetab piltidel kujutatud esemeid ja tegevusi ning kirjeldab nähtut täiskasvanu suunavate küsimuste abil. - Hääldab häälikuid (keele- ja huulemängude abil). - Tutvub mõistega täht. - Omandab eneseväljendust võimaldava sõnavara.	- Osalemine lavastusmängudes. - Muudab mängudes intonatsiooni ja häälekõrgust. - Kuuleb häälikuid häälikureas ja sõnas. - Häälib sõnu ja määrab hääliku asukoha sõnas. - Teab mõisted häälik, täht, sõna. - Eristab erineva hääliku pikkusega sõnu (nt padi-paadi). - Kuulab ja kordab vigurlauseid.	- Kasutab korrektelt kõiki käände- ja pöördevorme. - Selgitab kujundlikke väljendeid ning abstraktseid (mittekogetava vastega) sõnu. - Moodustab ja tuletab keelenormi piires liitsõnu. - Tutvub mõistetega lause ja sõna. - Kinnistub häälikuanalüüsi (häälimise) oskus.
Suhtlemine, jutustamine, kuulamine.		
- Tegutseb koos täiskasvanuga. - Kõnelise aktiivsuse soodustamiseks osaleb dialoogis pilte, esemeid ja tegevusi vaadeldes ning täiskasvanu abiga kommenteerides. - Vestleb, esitab küsimusi ja vastab neile. - Jutustab oma kogemuste ja tegevuste põhjal.	- Kuulab jutte, luuletusi, muinasjutte. - Jutustab ja vestleb oma kogemustest. - Kirjeldab esemeid, tegevusi ja piltidel kujutatut.	- Kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi. - Arvestab vestluspartneri ja suhtlus-situatsiooniga (suhtlemine telefoni teel, kodus või võõras kohas, vestlemine tuttava või võõra täiskasvanuga, eakaaslasega). - Osaleb vestluses (kuulab, ootab oma järjekorda, avaldab oma arvamust). - Kuulab selgitusi, peab neid meeles ja järgib neid.
Lugemine, kirjutamine, lastekirjandus.		
- Vaatab raamatuid ja pilte. - Kuulab luuletusi ja jutte. - Õpib luuletusi, liisusalme, rütmisalme.	- Tutvub rahva pärimusega (vanasõnad, kõnekäänud, mõistatused jne). - Tunneb ära ja eristab tähefigure.	- Jutustab piltide, kogemuste ja kuulnud lastekirjanduse põhjal. - Kuulab lastekirjandust ja arutleb selle üle.

• Matkib kirjutamist, tutvub kirja eelharjutustega. • Proovib pliiatsit õigesti hoida.	• Sõrme- ja käelihaste arendamiseks teeb sõrmemänge ja kirjaeelharjutusi.	• Õpib luuletusi. • Õpib tähti. • Omandab esmase lugemise ja kirjutamise oskuse.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastasel lapsel:

1. tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
2. saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
3. suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
4. jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
5. kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
6. kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
7. valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
8. hääldab oma kõnes ja ette öeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
9. tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad;
10. kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
11. teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

3.2.3. Valdkond *Matemaatika*.

Eesmärgid.

1. Rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki.
2. Järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal.
3. Tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi.
4. Mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas.
5. Mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid.
6. Tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid.
7. Näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu.

1. Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine.
2. Suurused ja mõõtmine.
3. Geomeetrilised kujundid.
4. Orienteerumine ajas ja ruumis.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.

1. Suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemete vahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada.
2. Harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks.
3. Seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.
4. Suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm).
5. Toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Õppesisu.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
Hulgad, loendamine arvud ja arvutamine.		
• Rühmitab esemeid hulgaks ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi. • Võrdleb ja rühmitab esemeid suurustunnuste järgi: suur – väike. • Tunneb arve 1-5. • Loendab 5 piires ja vastab küsimusele <i>mitu on?</i>. • Teab ja kasutab mõisted <i>üks ja palju; sama palju, ühepalju ehk võrdselt</i>. • Moodustab paare.	• Rühmitab esemeid suuruse ja värvuse järgi. • Tutvub numbrimärkidega. • Loendab 10 piires. • Tunneb arvude rida 10ni. • Teab mõisteid <i>eelnev/järgnev arv</i>. • Võrdleb hulki esemeid paaridesse seades sõnade „<i>vähem kui</i>” või „<i>rohkem kui</i>” abil. • Mõistab arvu kui loendamise tulemust. • Loendab esemeid erinevas järjekorras (esemete arv ei muutu). • Liidab ja lahutab abivahendeid kasutades 5 piires (sh matemaatiline jutuke).	• Moodustab hulki kahe erineva tunnuse järgi, määrab esemete hulga ühise tunnuse. • Võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i>. • Tunneb ja kasutab märke +, -, =. • Liidab ja lahutab 5 piires. • Teab arvude 1-12 järjestus. • Loendab 12 piires. • Kirjutab numbreid. • Vastab küsimusele <i>mitmes?</i>. • Koostab matemaatilise jutukese kahe etteantud hulga järgi.
Suurused ja mõõtmine.		

• Teab ja kasutab mõisted <i>suurem-väiksem, pikem-lühem, laiem-kitsam</i>. • Võrdleb ja järjestab kahte eset suuruse, pikkuse, laiuse järgi.	• Teab ja kasutab mõisted <i>kõrgem-madalam</i>. • Järjestab kuni 5 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi. • Tutvub mõõtmisega erinevaid meetodeid kasutades (mõõtmine vahendite ja sammudega).	• Järjestab esemeid (kuni 5) suuruse järgi (pikkus, kõrgus, suurus jm). • Tutvub mõõtühikutega: sentimeeter, meeter, kilomeeter, gramm, kilogramm, liiter. • Kinnistub mõõtmise oskus (samm, mõõduriba). • Tunneb Eestis käibel olevaid rahaühikuid.
Geomeetrilised kujundid.		
• Eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid (sh kera ja kuup) kompimise ja/või veeretamise teel. • Eristab geomeetrilisi kujundeid (ring, nelinurk, kolmnurk).	• Teab, tunneb ja nimetab geomeetrilisi kujundeid (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk).	• Kinnistuvad ruumiliste kujundite nimetused (kera, kuup) ja võrdleb neid tasapinnaliste kujunditega (ristkülik, ruut, ring, kolmnurk). • Rühmitab ja leiab geomeetrilisi kujundeid ümbruskonnast. • Jagab kujundi osadeks ja moodustab osadest kujundi.
Orienteerumine ajas ja ruumis.		
• Teab aja mõisted <i>öö-päev; hommik-õhtu</i>. • Orienteerub oma kehal, teab mõisteid <i>üleval, all, kõrval, ees, taga</i>. • Tutvub mõistetega <i>parem-vasak</i>.	• Teab ja nimetab ööpäeva osasid: <i>hommik, päev, õhtu, öö</i>. • Saab aru mõistetest: <i>eile, täna, homme</i> ja kasutab neid õigesti. • Teab mõisted <i>terve ja pool</i>. • Tunneb nädalapäevi. • Orienteerub ruumis, määrab enda ja teiste asukoha ümbritseva suhtes. • Määrab esemete asukoha teise eseme suhtes: <i>all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal</i>. • Tunneb mõisted: <i>parem, vasak</i>.	• Tunneb kella täis-ja pooltundides. • Teab nädalapäevade, kuude ja aastaegade nimetusi, järgnevust ja orienteerub nendes. • Orienteerub ruumis, õuealal, paberil; kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes.

	• Jätkab mustirida.	

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastaselt lapsel:

1. määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
2. võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt;
3. teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
4. liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , −, =;
5. koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
6. järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
7. rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
8. kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
9. oskab öelda kellaega täistundides;
10. nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
11. mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms);
12. eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
13. leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

3.2.4. Valdkond *Kunst*.

Eesmärgid.

1. Tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
2. Kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma.
3. Vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid.
4. Kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid.
5. Kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt.
6. Vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Sisu.

1. Kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul.
2. Kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine.
3. Tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine.
4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.

1. Lapsele antakse võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist.
2. Suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid.

3. Kasutatakse teemasse sisse elamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne.
4. Arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida.
5. Julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus.
6. Kunstitegevusi viiakse läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale.
7. Suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppesisu.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
Kujutamine ja väljendamine.		
• Annab kritseldusele nime(tuse); leiab pildilt loo jutustamist väärivad kujundid. • Leiab juhendamisel ümbritsevast kollase, punase, sinise ja roheline värvi.	• Loob tuttavate asjade, kogetud sündmuste ja fantaasia põhjal pilte. • Tunneb värve (sinine, kollane, punane, roheline, valge, must, pruun, roosa, lilla, oranž)); oskab neid segada ja kasutada. • Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoonide.	• Kasutab loovalt geomeetrisi kujundeid ja nende kombinatsioon (mustri koostamine). • Püsib töös valitud teemas ja tõlgendab seda isikupäraselt. • Rõhutab olulist oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga. • Tunneb erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).
Kujundamine.		
• Kaunistab tasapinnalisi esemeid (paber, papptaldrik, plaat vms).	• Kaunistab tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid. • Koostab lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisse kaunistamiseks (tass, müts vm). • Kujundab õpetaja abiga tähtpäevakaardi.	• Valib kaunistusmotiivid ja kannab need šabloonile või templi abil valitud kohale esemel. • Märkab mustri rütmi ja jätkab seda. • Selgitab omavalmistatud esemete otstarvet.

Voolimine.		
• Tutvub voolimise materjalidega. • Muljub, näpistab, rullib ja veeretab täiskasvanut jäljendades voolimismaterjale. • Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.	• Vajutab pöidlaga ümarvormide õonestamiseks süvendi. • Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. • Kasutab iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale. • Loob esemeid töödeldes ümar ja piklikke vorme. • Ühendab voolitud detaile.	• Valmistab koos õpetajaga uusi voolimissegusid. • Arvestab erinevate voolimissegude eripäraga.
Joonistamine.		
• Tekitab joonistusvahenditega erinevaid jälgi (täpid, vertikaalsed ning horisontaalsed jooned). • Joonistab sümbolitega jooni ja kujundeid ühendades.	• Tekitab iseseisvalt joonistamise vahenditega erinevaid jooni ja jälgi (lainelisi, katkendlikke, spiraalseid) ja püsib paberi piirides. • Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta. • Täiendab joonistatud sümboleid ja muudab neid keerukamateks.	• Kasutab erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt. • Varieerib värvides käe liikumise suunda.
Maalimine.		
• Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, katab pinna värviga. • Puhastab pintslit. • Trükib näpuvärvidega. • Katab templi värviga ja vajutab jäljendeid.	• Katab pinnad ühtlaselt värviga. • Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega. • Sega värve uute toonide saamiseks.	• Kasutab töös pintslit erinevaid kasutamise võimalusi (pintslit ots, külg). • Kasutab töös eri jämedusega pintsleid. • Väldib värvide määrdumist.
Meisterdamine.		

• Kortsutab pehmet paberit. • Rebib ribast tükikesi. • Kasutab liimipulka.	• Lõikab või rebib paberist ribasid ja tükke ning kleebib neid sõltuvalt töö olemusest. • Lõikab lihtsamaid kujundeid. • Lükib paelale või traadile auguga esemeid.	• Loob erinevaid vahendeid valides ja kombineerides isikupärase töö. • Leiab oma mõtete teostamiseks sobivad võtted ning liidab erinevaid materjale. • Valmistab lihtsa eseme täiskasvanu juhendamisel.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist.		
• Vaatleb pilte ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele. • Näitab oma tööd kaaslastele ja räägib sellest küsimuste abil.	• Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid; esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. • Suhtub heatahtlikult kaaslaste töödesse. • Jutustab küsimuste toel sellest, mida ta on oma töödes kujutanud. • Nimetab oma töös kasutatud materjale.	• Märkab detaile ja värve; tajub vaadeldes teoste meeleolu või ümbritsevaid objekte. • (Omalooodud) kunstiteose põhjal loo fantaseerimine ja jutustamine (mis juhtus enne, mis juhtub pärast). • Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid oma töö lähtealusena; loob nende alusel vaba ja isikupärase variandi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastaselt lapsel:

1. leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
2. väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
3. kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
4. kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
5. keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
6. loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
7. koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
8. kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

3.2.5. Valdkond *Muusika*.

Eesmärgid.

1. Tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest.
2. Suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale.

3. Suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu.
4. Suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu.

1. Laulmine.
2. Muusika kuulamine.
3. Muusikalis-rütmiline liikumine.
4. Pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.

1. Esikohal on emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus.
2. Kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid.
3. Arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele.
4. Muusikat kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul.
5. Üksteisega seostatakse muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud.
6. Muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Õppesisu.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
• Õpib läbi mänguliste elementide; laulab, tantsib, mängib rütmipillidel. • Kuulab erinevaid muusikapalu, tämbreid ja vaikust.	• Laulab laste- ja rahvalaule. • Esitab laulu dünaamiliselt. • Laulmise kaasabil pareneb diktsioon. • Tunnetab meetrumi (läbi rütmimängude ja rahvalaulu). • Liigub vastavalt muusika väljendusvahenditele. • Kuulab muusikat; areneb loominguline initsiatiiv. • Mängib rütmipillidel.	• Laulab ilmeke ja loomuliku häälega. • Laulab üksi, paaris ja suures grupis. • Saadab oma laulu erinevate rütmipillidega. • Kuulab erinevaid muusikapalu (lastelaulud, klassikaline ja rahvamuusika). • Tantsib loovtantsu. • Õpib erinevaid tantsusamme (käärhüpe, galopp, hüpaksamm, kand-varvas astak). • Mõtleb välja rütmiliste kaasmängu lauludele ja liikumistele. • Mängib rütmi- ja meloodiapillidel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastasel lapsel:

1. laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;

2. laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;
3. suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
4. eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
5. eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
6. mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
7. mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis;
8. liigub vastavalt muusika meeleolule;
9. väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

3.2.6. Valdkond *Liikumine*.

Eesmärgid.

1. Tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu.
2. Suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel.
3. Tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas.
4. Mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele.
5. Järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu.

1. Kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen.
2. Põhiliikumised.
3. Liikumismängud.
4. Erinevad spordialad.
5. Tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.

1. Arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel.
2. Rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms.
3. Peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused.
4. Suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust.
5. Mitmekesisatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Õppesisu.

2-4-aastased	4-6-aastased	6-7-aastased
Liikumisalased üldteadmised.		
• Sooritab aktiivselt harjutusi täiskasvanu korralduste ja sõnalise seletuse järgi. • Liigub ohutult täiskasvanu juhendamisel. • Täidab hügieeninõudeid meeldetuletamisel.	• Nimetab spordivahendeid ning kasutab neid ohutult sobival viisil ja kohas. • Kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. • Nimetab tuntumaid spordialasid ja sportlaseid. • Rivistub. • Järgib esmaseid hügieeninõudeid. • Küsib õnnetuse või ohu korral täiskasvanult abi.	• Nimetab tuntumaid spordialasid ja Eesti sportlaseid. • Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele. • Talub võistlusmängudes kaotust. • Mõistab hügieeninõuete olulisust. • Peab mängides ja liikudes kinni üldistest ohutusreeglitest.
Põhiliikumised.		
• Sooritab põhiliikumisi. • Säilitab tasakaalu liikudes nii tasakaalupingil kui vähendatud pinnal. • Valitseb liigutusi koordinaatsiooni ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel. • Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.	• Kasutab aktiivses tegevuses ja mängudes põhiliikumisi. • Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. • Tuleb toime rühi kontrollimisega seismisel ja istumisel.	• Sooritab rivi-ja korraharjutusi. • Sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liikumine on koordineeritud ja rütmiline. • Säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu. • Kasutab harjutuste juures mõlemat kätt, kuid täpsust nõudvates tegevustes domineerivat kätt.
Liikumismängud.		
• Osaleb liikumismängudes. • Mängib 2-4 reegluga mängu.	• Kasutab mängu- ja spordivahendeid loovmängudes. • Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid.	• Võistleb kombineeritud teatevõistlustes. • Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid. • Peab kokkulepitud mängureeglitest kinni. • Organiseerib iseseisvalt liikumismänge.

	• Pingutab rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.	
Erinevad spordialad.		
• Kasutab erinevaid spordivahendeid. • Teeb kaasa võimlemisharjutusi. • Sooritab harjutusi erinevate spordivahendite abil. • Tunneb ja kasutab erinevaid talispordivahendeid.	• Kasutab ja käsitleb lihtsamaid mängu- ja spordivahendeid. • Mängib lihtsustatud reeglite järgi korv- ja jalgpalli.	• Sooritab kombineeritud liikumis- ja tasakaaluharjutusi. • Kasutab erinevaid mängu- ja spordivahendeid. • Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.
Tants ja rütmika.		
• Kõnnib, jookseb ja hüpleb muusika saatel. • Liigub ja plaksutab vastavalt rütmile.	• Kohandab liigutusi etteantud rütmile sobivalt. • Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas.	• Sooritab kaaslasega ühel ajal rütmiliikumisi. • Liigub enda tekitatud rütmi järgi vahelduva tempoga aeglaselt kiiremale. • Väljendab emotsioone liikumise kaudu. • Kasutab loovalt liikudes vahendeid. • Tunnetab ja tajub enda keha.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemused 6-7-aastaselt lapsel:

1. keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
2. peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
3. sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
4. sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
5. säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
6. kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt;
7. matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
8. sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
9. liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
10. kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);

11. mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
12. peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
13. nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

3.2.7. Valdkond *Eesti keel kui teine keel.*

Eesmärgid.

1. Tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu.
2. Soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega.
3. Tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest.
4. Kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Sisu.

1. Kuulamine.
2. Kõnelemine.
3. Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.

1. Peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst.
2. Pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele.
3. Korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega.
4. Täiskasvanu rõhutab õigete kõnemudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, korrates sõna või fraasi korrektselt.
5. Muukeelsed lapsed omandavad eesti keele rühmas igapäevaste tegevuste käigus.
6. Eesti keele omandamist toetab rühmaõpetaja planeerides eesti keele tugiõpet vajavatele lastele lisategevused nädalaplani.

Õppesisu.

Esimene poolaasta	Teine poolaasta	Järgnev periood (kooliminekuni)
Kuulamine.		
• Ärkab huvi eesti keele vastu. • Kuulab eesti keelt. • Reageerib tegevustes kasutatavatele lihtsamatele korraldustele.	• Reageerib eesti keeles antud korraldustele. • Kuulab eestikeelset teksti või jutustust ja leiab kuulduga sobiva pildi. • Mõistab lihtsamat kõnet suhtlussituatsioonides.	• Mõistab eakohase eestikeelse etteloetud teksti sisu. • Tunneb õpitud sõnu, mõisteid ja väljendeid. • Mõistab igapäevast suhtluskeelt.

• Tunneb tuttavas kontekstis ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid.	• Tunneb õpitud sõnu ja väljendeid.	
Kõnelemine.		
• Tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid. • Tunneb huvi eestikeelsete tegevuste ja asjade nimetuste vastu. • Loob kontakti teiste laste ja täiskasvanuga.	• Kasutab elementaarseid eestikeelseid viisakusväljendeid. • Koostab lihtsamaid eestikeelseid lauseid. • Kasutab õpitud sõnavara, algatab ja lõpetab vestlust. • Vastab küsimustele õpitud sõnavara piires.	• Vestleb õpitud sõnavara piires endast ja oma perest. • Esitab eestikeelse luuletuse või laulu. • Osaleb aktiivselt rühma õppe- ja kasvatustegevustes. • Suhtleb eakaaslastega eesti keeles.
Eesti kultuuri tutvustamine.		
• Tutvub eesti rahvussümbolitega. • Tutvub eesti rahvakalendri tähtpäevadega (vastavalt lasteaia tegevuskavale).	• Nimetab eesti rahvussümboleid.	Vt. „Keel ja kõne” ja „Mina ja keskkond” õppesisu.

4. Lapse arengu hindamine.

4.1. Põhimõtted.

Lapse arengu hindamine on pidev protsess, milles osalevad kõik lapsega tegelevad isikud ja vajadusel ka lasteaia teised spetsialistid.

Lapse arengu jälgimine ja analüüsimine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga. Rühmaõpetajad vaatlevad last igapäevatoimingutes, mängudes ning õppetegevustes.

Lapse arengu hindamisel lähtutakse tema individuaalsest arengust ja käesolevas õppekavas olevatest lapse arengu eeldatavatest tulemustest. Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mis:

1. annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
2. selgitab välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Arenguveestlused toimuvad üldjuhul septembris ja oktoobris. Koolieelikute vanematega viiakse arenguveestlus läbi ka aprillis-mais, pärast arengumängu. Arenguveestlus fikseeritakse paber kandjal. Ühiselt vastuvõetud otsused kinnitatakse kõikide vestluses osalenute allkirjadega ja tehakse vastavasisuline sissekanne ka elektroonilisse päevikusse.

Arengu hindamiseks lasteaias kasutatakse:

1. vaatlust rühma keskkonnas ja rühmavälistes tegevustes;
2. lapse arengumapp;
3. arengumängud; 2-6-aastaste mängu aluseks on võetud raamat "Arengu jälgimise mäng" (autorid J. Rebane, K. Kirbits, R. Varik) ning 6-7-aastaste mängu on loonud ULA rühmaõpetajad ise, lähtudes õppe- ja kasvatustegevuste eeldatavatest tulemustest.
4. küsitlust ja vestlust;
5. koostööd lapsevanema ja erialaspetsialistiga (vestlused ja arutelud).

Arengumapp sisaldab:

1. iga õppeaasta algul joonistab laps iseendast pildi;
2. arenguveestluse dokumendid;
3. muud dokumendid lapse kohta (iseloomustused, kirjeldused, tugispetsialisti märkmed ja tegevuste kokkuvõtted jne).

Last puudutava dokumentatsiooni loomisel ja/või korrastamisel peetakse oluliseks saada ülevaade lapse arengust ja sellest lähtuvalt tema arengut edaspidi toetada. Andmeid kogutakse lasteaeda tulekul ja kogu lasteaia perioodi jooksul.

4.2. Koolivalmiduse hindamine.

Koolivalmidus kujuneb samm-sammult, kogu lapse koolieelse ea jooksul. Koolivalmidus on lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida ja täita täiskasvanu selgitusi, korraldusi. Et laps saavutaks kooliküpsuse, on väga oluline ning vajalik koostöö kodu ja lasteaia vahel.

ULA-s on koolivalmiduse hindamise üheks aluseks kevadel toimuv arengumäng. See on eelnevalt kokkulepitud reeglitel põhinev lõbus rollimäng, kus lastel tuleb täita erinevaid

mängulisi ülesandeid ja katseid. Ülesannete aluseks on riiklikust õppekavast tulenevad 6-7-aastaste laste eeldatavad oskused ja pädevused, mille kaudu on võimalus hinnata lapse vaimset, füüsilist ja sotsiaalset valmisolekut kooliks. Arengumängu jälgivad kõrvalt ka ainult tegevuses osalevate laste vanemad; hiljem antakse tagasiside vanematele individuaalselt arenguveestluse käigus.

Lapse koolivalmiduse hindamine toimub ULA-s meeskonnatöona. Meeskonda kuuluvad rühmaõpetajad, liikumisõpetaja, muusikaõpetaja ja lapsevanem ning vajadusel ka logopeed, eripedagoog ja tugiisik. Mais täidetakse koostöös lapse koolivalmiduskaart, mille lapsevanem saab lapse lasteaia lõpetamisel enda kätte. Koolivalmiduskaart on tõend selle kohta, et laps on omandanud alushariduse.

4.3. Koolikohustuse täitmise edasilükkamine.

Lapsevanemaid, kelle laps ei ole mingitel põhjustel kooliminekuks valmis, teavitatakse võimalusest taotleda koolipikendust hiljemalt jooksva õppeaasta jaanuarikuuks. Koolipikenduse küsimustes nõustavad lapsevanemaid rühmaõpetajad ja tugispetsialistid. Koolikohustuse edasilükkamise otsuse teeb Läänemaa Rajaleidja Keskuse nõustamiskomisjon ja annab välja vastava kirjaliku tõendi.

Koolikohustuse täitmise edasilükkamise otsuse saanud lapsele koostatakse individuaalne arenduskava (edaspidi IAK).

5. Arenguliste erivajadustega lapsed.

Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi: lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumi, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) ja rühma tegevuskavas.

Koolieelses eas avalduvaid erivajadusi nimetatakse arengulisteks erivajadusteks. Arenguline erivajadus võib olla nii mahajäämus eakohasest tasemest kui ka andekus mingis arenguvaldkonnas. Vajadusel luuakse tugivõrgustik, kuhu kuuluvad lapsevanemad, rühma personal, juhtkond, muusika- ja liikumisõpetaja, logopeed, psühholoog, tugispetsialistid Läänemaa Rajaleidja Keskusest ja Haapsalu Hariduse Tugiteenuste Keskusest.

5.1. Erivajaduste väljaselgitamine.

5.1.1. Esimene tasand.

Esimeseks tasandiks erivajaduste väljaselgitamisel on *märkamine*. Varajase sekkumise eesmärgiks on kaasa aidata erivajadustega lapse võimetekohasele arengule ja toetada perekonda. Lapsevanemate nõustamine toimub arenguveestluse vormis, kus:

1. tehakse kokkuvõtte lapse arengu hindamisest;
2. ollakse perele toetajaks;
3. arutatakse lapse ja pere vajadusi;
4. antakse teavet lasteaias ja piirkonnas olemasolevate arendamisvõimaluste kohta.

5.1.2. Teine tasand.

Teiseks tasandiks on erivajaduste *kaardistamine*, mille käigus toimub mahajäämuse ja/või paremini arenenud valdkondade hindamine, täpsem vajaduste väljaselgitamine ning nõustamine. Kaardistamise eesmärk on selgitada välja lapse olukord ja vajadused, probleemi ulatus ja võimalikud põhjused. Kaardistamine eeldab ajaliselt määratletud tegevusplaani, meeskondlikku panust ning koostööd inimeste ja institutsioonidega (pere, õpetajad, tervishoiuasutus, KOV).

5.1.3. Kolmas tasand.

Kolmas tasand on lapse arengu tasemele vastav õpetus ehk *sekkumine*. Sellel tasandil järgitakse spetsialistide ja nõustamiskomisjoni soovitusi, koostatakse vajadusel individuaalne arenduskava.

5.2. Tugisüsteemid.

Lapsi abistavad erinevad tugiteenuste osutajad, kes teevad lapse individuaalse vaatluse kaardile kokkuvõtte tehtust ja saavutatust vähemalt üks kord aastas. Kokkuvõttest lähtuvad edasised tegevused: tugiteenuse lõpetamine, tugiteenuse jätkamine samal või tõhustatud viisil, täiendavate uuringute soovimine/teostamine, ettepanek nõustamiskomisjoni suunamiseks vm.

Tugisüsteemid laste abistamiseks:

1. individuaalne lähenemine;
2. logopeediline abi;
3. psühholoogiline abi;
4. arenguveestlused;
5. lastevanemate nõustamine;
6. pöördumine linna lastekaitse spetsialisti ja sotsiaalnõuniku poole;

7. pöördumine Haapsalu Hariduse Tugiteenuste Keskusesse või Läänemaa Rajaleidja Keskusesse, kus töötavad vastavad spetsialistid;
8. vajadusel IAK koostamine.

5.3. Meeskonnaliikmete tegevussuunad erivajadusega lapse toetamisel.

AEV lapse arengu toetamine on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor. Erivajadustega laste arengut toetavad ULA-s võimalusel eripedagoog, logopeed, psühholoog, tugiisikud ja rühmaõpetajad.

5.3.1. Rühmaõpetajad.

1. Analüüsivad lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatsioone, toiminud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.
2. Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, kaasavad lapsevanemad koostööle lapse toetamiseks jne. Soovitavad vajadusel lapsele erialaspetsialisti konsultatsiooni.
3. Teavitavad ULA juhtkonda lapsega seotud probleemidest.
4. Selgitavad vajadusel rühma lapsevanematele (jälgides isikuandmete mitteavalikustamist) rühma eripära ja töökorraldust.
5. Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile või pöörduvad ise nõustamiseks Haapsalu Hariduse Tugiteenuste Keskusesse ja/või Läänemaa Rajaleidja Keskuse poole.
6. Osalevad IAK koostamisel ja elluviimisel.

5.3.2. Lapsevanem.

1. Jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest. Vahendab infot erinevatelt lapsega tegelenud spetsialistidelt, arstidelt jne.
2. Osaleb IAK koostamisel ja elluviimisel.
3. Hoiab meeskonna liikmetega kontakti ja huvitub lapse edusammudest ja tegevustest lasteaias.

5.3.3. Direktor.

1. Vajadusel osaleb aruteludes, vestlusingides.
2. Võimaldab õpetajatele täiendkoolitusi.
3. Vajadusel muudab töökorraldust; tagab tugiisiku olemasolu jms lähtuvalt seadusandlusest.
4. Leiab võimalusi vajaliku materiaalse baasi jaoks.

5.3.4 Logopeed - eripedagoog.

1. Uurib lapse kõne ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
2. Tegeleb lapsega vajadusel individuaalselt.
3. Nõustab rühmaõpetajaid ja lapsevanemaid.
4. Osaleb rühma aruteludes ja vestlusingides, laste arengu ümarlauas, vajadusel ka arenguvestlustes.
5. Osaleb IAK koostamisel.
6. Teeb ettepanekuid eriarstide/spetsialistide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused.
7. Jälgib erivajadusega lapse arengut rühmas ja soovitab uusi arendamise võtteid ja vahendeid.

6. Koostöö.

6.1. Koostöö lapsevanematega.

Eesti Vabariigi haridusseaduse § 24 kohaselt omandatakse alusharidus põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Lasteaial on perekondlikku kasvatust toetav ja täiendav roll. Seega seisneb lapse arenguvõti koostöös lasteaia ja kodu vahel.

Partnerlus lasteaia ja lapsevanema vahel rajaneb usaldusel ja mõistmisel ning see on alati lapsest lähtuv. Koostöösoov loob eeldused lapse kohanemiseks lasteaias ja tema paremaks tundmaõppimiseks. Üheskoos leitakse kõige paremad lahendused lapse arendamiseks, sest lapse peamiseks kasvukeskkonnaks on kodu.

Austus ja tolerants võivad ühele või teisele poole olla suureks väljakutseks kui väärtushinnangutes või hoiakutes esinevad kardinaalsed erinevused. Omavaheline dialoog saab sellises olukorras tekkida vaid siis, kui mõlemad osapooled kuulavad teineteist, aktsepteerivad teineteise arvamusi, austavad üksteist kui võrdväärseid partnereid, ei võistle omavahel, vaid otsivad, uurivad, kaaluvad ja mõtleavad üheskoos lahendusi, mille eesmärgiks on lapse heaolu, turvalisus ja areng.

Lasteaia koostöö põhimõtted lapsevanematega on:

1. Koostöö lapsevanema ja lasteaia vahel toetub vastastikusele usaldusele ja lugupidamisele. See loob aluse lapse harmoonilisele arengule, kohanemisele ja turvatunde tekkimisele lasteaias.
2. Lapsevanema esmased koostööpartnerid lasteaias on tema lapse rühma õpetajad.
3. Rühmaõpetaja annab lapsevanemale infot lapse õppimisprotsessist ja arengust ning loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu kasvatusküsimustes.
4. Lapsevanema ootuste ja rahulolu väljaselgitamine toimub lapse arenguveestluste ja rahulolu-uuringute kaudu. Seal antud tagasiside või esitatud ettepanekute kaudu saavad lapsevanemad osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamisel ja läbiviimisel.
5. Lapsevanemad on oodatud osalema lapse arenguveestlustel, lasteaia koosolekutel ja ühisüritustel.
6. Arenguveestlusel lapse arengule seatud eesmärkide saavutamiseks teevad kodus tööd ka lapsevanemad.

Koostöö korraldus lapsevanematega:

1. vabad vestlused info vahetamiseks;
2. nõustamine vastavalt vajadusele ja probleemidele; vajadusel suunamine erialaspetsialistide (eripedagoog, logopeed, sotsiaaltöötaja, psühholoog) poole;
3. planeeritud arenguveestlused;
4. koolieelikute arengumängu jälgimine;
5. ühisürituste korraldamine;
6. lastevanemate koosolekud;
7. lahtised tegevused;
8. hoolekogu koosolekud;
9. koolitused lapsevanemale;
10. kirjalikud teated ja info teadete tahvilil;
11. näitused ja väljapanekud laste töödest;
12. elektroonilise päeviku keskkonnas;
13. ULA kodulehekülg ja ULA Facebooki sein;

14. e-kirjad info vahetamiseks;
15. rahulolu-uuringud.

Lapsevanemate kaasamise võimalused:

1. lapsevanemate kaasabil organiseeritud õppekäigud;
2. lapsevanemate poolne abi ja toetus lasteaiale (kasvukeskkonna parendamine jms);
3. lastevanemate ja hoolekogu koosolekud;
4. ühisüritused, mis tulenevad lasteaia ürituste plaanist ja sõltuvad tähtpäevadest ning traditsioonidest;
5. lapsevanemate osalemine rühmatöös (õpetajate päev, üldkoosolek, õpetajate koolitus);
6. lastevanemate kulul finantseeritavad kultuuriüritused ja väljasõidud.

6.2. Lasteaia personali omavaheline koostöö.

Kogu lasteaia personali hea, toetav ja sujuv koostöö on lapse arengukeskkonna kujunemise üks tingimusi. Lasteaia sisekliimast ja meeskonnatööst oleneb kui positiivne ja tulemuslik on lasteaia kui organisatsiooni tegutsemine.

Koostöö vormid:

1. lasteaia personali infokoosolekud;
2. pedagoogide koosolekud;
3. ULA personali üldkoosolek;
4. meeskonnakoolitused;
5. sisekoolitused (koolitustel osalenud jagavad saadud teadmisi kolleegidega);
6. mõttetalgud;
7. avatud tegevused;
8. lasteaia ürituste organiseerimine ja läbiviimine;
9. uute töötajate toetamine (mentorlus);
10. üksteise toetamine ja abistamine;
11. infostend;
12. e-kirjade kaudu info vahetamine;
13. elektrooniline päevik;
14. Google Drive võimaluste kasutamine;
15. rahulolu uuringud;
16. ULA koduleht ja ULA Facebooki sein;
17. ühisürituste korraldamine (sünnipäevad, teatri ja kino külastused, väljasõidud).

6.3. Koostöö kooliga.

Koostöö ULA kooli osaga on vajalik ühtsete arusaamade kujunemiseks koolivalmidusest, mis on aluseks lapse sujuvale üleminekule lasteaiaast kooli.

Koostöö vormid:

1. lasteaia- ja kooliõpetajate ühine õppenõukogu augustis;
2. ümarlaua-vestlus lasteaiaõpetajate, õppealajuhatajate ja I klassi õpetajaga sügisel;
3. koolivalmiduskaart;
4. ULA meeskonnakoolitused;
5. ULA personali ühisüritused;
6. e-kirjade kaudu info vahetamine;
7. e-päevik Stuudium;
8. Google Drive võimaluste kasutamine;
9. rahulolu uuringud;
10. ULA koduleht ja ULA Facebooki sein;

11. ühisürituste korraldamine koolilastega;
12. lasteaialaste õppetegevused kooliruumides (liikumine ja muusika);
13. VI klass organiseerib õpetajate päeval lasteaialastele tegevusi ja advendiajal loeb hommikuti jõulujutte;
14. eelkool 1 kord nädalas;
15. üksteise toetamine ja abistamine.

6.4. Koostöö teiste sidusgruppidega.

Lasteaed teeb tihedat koostööd ümberkaudsete lasteasutuste, ettevõtete ja kogukonnaga. Selle tegevuse eesmärgiks on lastele elulähedase õppe ja uute kogemuste pakkumine, aga ka lasteaia maine kujundamine ja avatus.

Eraldi välja toomist väärivad kindlasti Haapsalu Linnavalitsus ja selle allasutused (infovahetus, koosolekud, koolitused, ühisprojektid, õppekäigud), Haapsalu Hariduse Tugiteenuste Keskus, Läänemaa Rajaleidja Keskus (nõustamine, koolitused), Haapsalu Kutsehariduskeskus (õppekäigud, külalisõpetaja) ning Ridala Põhikooli lasteaed (sõbrapäeva tähistamine).

Lasteaia tantsurühm osaleb Läänemaa tantsupeol ja lasteaiaõpetajad osalevad Lääne maakonna lasteaiaõpetajate suvepäeval.

7. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

ULA lasteaia õppekava uuendatakse ja täiendatakse vastavalt vajadustele, lähtudes muutustest haridusalases seadusandluses, muudatustest riiklikus õppekavas, tulemustest sisehindamise süsteemis, õppeaasta analüüsi tulemusest või lapsevanemate ja hoolekogu ettepanekutest.

Lasteaia õppekava kuulub läbivaatamisele igal õppeaastal. Analüüsist tulenevad järeldused ja ettepanekud üldistatakse ning vajadusel õppekava täiendatakse.

Uuenevat õppekava tutvustatakse lasteaia hoolekogule ja linnavalitsusele. Lapsevanemal on võimalus sellega tutvuda.

Õppekava muudatused kinnitab direktor käskkirjaga pedagoogilise nõukogu ettepanekul kuulates ära hoolekogu arvamuse.